

gældende forhold ikke kan anses for strafbart, og tilfælde, hvor der foreligger en obligatorisk straffrihedsgrund (f.eks. nødværge eller nødret) eller strafophørsgrund (f.eks. frivillig tilbagetræden fra forsøg eller forældelse).

Om adgangen til påtaleopgivelse findes endvidere regler i retsplejelovens § 723, stk. 3 og 4.

Ved § 723, stk. 3, gives der statsadvokaten adgang til at opgive påtale, såfremt sagens gennemførelse vil medføre vanskeligheder, omkostninger eller sagsbehandlingstider, som ikke står i rimeligt forhold til sagens betydning og den straf, som kan forventes idømt. Påtaleopgivelse efter § 723, stk. 3, omfatter navnlig tilfælde, hvor der på et tidligt stadium af en sag må tages stilling til, om efterforskningen bør begrænses til visse forhold for at fremskynde sagens behandling. Bestemmelsen omfatter også tiltalefrafald, som gennemgås nærmere nedenfor.

Anklagemyndigheden har endvidere adgang til at frafalde tiltale, selv om den sigtede må anses for skyldig i det påsigtede forhold. Anklagemyndighedens kompetence til at meddele *tiltalefrafald* er et udtryk for opportunitetsprincippet, hvorefter anklagemyndigheden kan inddrage hensigtsmæssigheds- og billighedsbetragtninger af kriminalpolitisk og procesøkonomisk art i afgørelsen af tiltale spørgsmål i modsætning til legalitetsprincippet, der ikke giver skønsmæssige beføjelser, men forpligter anklagemyndigheden til at rejse tiltale, medmindre andet er hjemlet ved lov.

Statsadvokatens adgang til at frafalde tiltale i statsadvokatsager er reguleret i § 723, stk. 1, nr. 1-5, og stk. 3.

I andre tilfælde end de i stk. 1 og stk. 3 nævnte kan tiltale kun frafaldes efter rigsadvokatens bestemmelse under forudsætning af, at der foreligger særlig formildende omstændigheder, og at tiltale kan frafaldes uden skade for nogen offentlig interesse. Nær rigsadvokaten tvivl, indstiller han spørgsmålet til justitsministerens afgørelse, jf. § 723, stk. 2.

Politimesterens adgang til at meddele tiltalefrafald i andre sager end de i § 721, stk. 1, nr. 4, nævnte er ikke udtrykkeligt reguleret i retsplejeloven, men i praksis følges formentlig principperne i § 723, stk. 1, nr. 1-5. Herudover er der ved administrative forskrifter fastsat retningslinier for politimesterens adgang til at anvende advarsel som sanktion, jf. f.eks. rigsadvokatens vejledning om bødetakster i politisager fra juni 1991.

Retsplejelovens § 723 a indeholder regler om fastsættelse af *vilkår* ved tiltalefrafald. Vilkår kan kun fastsættes, såfremt den sigtede i retten afgiver en uforbeholden tilståelse, hvis rigtighed bestyrkes ved de i øvrigt foreliggende omstændigheder. Vilkårene

opstilles af anklagemyndigheden, men skal godkendes i retten. Retten skal herved påse, at der ikke fastsættes strengere vilkår, end hvis sagen var afgjort med betinget dom.

Retsplejelovens regler om politimestrenes adgang til at træffe beslutning om påtaleopgivelse og tiltalefrafald er bl.a. suppleret ved Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 29. juni 1984 om forelæggelse for statsadvokaterne og cirkulæreskrivelse af 16. november 1987 om forelæggelse for statsadvokaterne af sager om påtaleundladelse i medfør af retsplejelovens § 723, stk. 3.

Om reglernes baggrund og senere ændringer henvises til betænkningen s. 44-46.

4.2. Retsplejerådets overvejelser og forslag

Under henvisning til den nære sammenhæng mellem kompetencen til at rejse påtale og til at undlade påtale har Retsplejerådet gennemgået reglerne i retsplejelovens §§ 723, 723 a og 749, om påtaleundladelse og de øvrige regler i kapitel 65, herunder reglerne om særlige forvaltningsmyndigheders påtale, betinget offentlig påtale og privat påtale.

På baggrund af denne gennemgang foreslår Retsplejerådet, at bestemmelserne i § 722, stk. 1, nr. 2, om påtale betinget af opfordring fra særlige myndigheder og § 724 om offentlige myndigheders adgang til påtale ophæves, da bestemmelserne ikke længere anvendes i praksis. Som følge heraf foreslås reglen i § 989 om behandlingen af sager, der påtales af offentlige myndigheder, ligeledes ophævet.

Retsplejerådet finder, at adgangen til at opgive påtale og frafalde tiltale trænger til revision og modernisering. Dels er det uhensigtsmæssigt, at reglerne om påtaleundladelse i politisager, jf. § 749, findes i kapitel 67 om efterforskningen i stedet for kapitel 65 om påtalen, som indeholder reglerne om statsadvokatens og rigsadvokatens adgang til påtaleundladelse. Dels bør den uklarhed, som hersker om adgangen til at meddele tiltalefrafald i politisager og hjemlen herfor, afklares ved en tydeligere udformning af reglerne i § 749.

Retsplejerådet foreslår på denne baggrund, at reglerne om tiltalefrafald og påtaleopgivelse samles i kapitel 65 om påtalen, således at bestemmelserne i dette kapitel omfatter de situationer, hvor der har været rejst sigtelse, mens reglerne om politiets adgang til at afvise en indgivet meddelelse og indstille efterforskningen i tilfælde, hvor ingen har været sigtet, forbliver i kapitel 67 om efterforskningen.

Endvidere foreslås det, at bestemmelserne systematiseres således, at reglerne om adgangen til at opgive påtale og om kompetencen hertil samles i én